

Nederlandse leerlingen bouwen de doodskest van hun aan terminale baarmoederhalskanker lijdende juf, berichtte deze krant gisteren. Yves Desmet wist niet goed wat hij ervan moest vinden. U wel. Enkele reacties.

De dood zal ons altijd van slag brengen, wij houden immers van het leven, niet? Zouden we het inderdaad niet als een vorm van palliatieve zorg kunnen zien dat ook kinderen de kans krijgen om mee afscheid te nemen? Want het geldt voor beide kanten, zij die gaan en zij die achterblijven.

Of kinderen nu een tekening maken of een latje aanreiken voor de kist, alles zal in de eerste plaats te maken hebben met een goede begeleiding op dat ogenblik door de volwassenen, hoe zij er zelf tegenover staan, of het wel mogelijk is om op een serene wijze afscheid te nemen, en of ze het aankunnen, zoals in het geval van juf Eri, die terminaal is.

Als zevenjarige werd ik geconfronteerd met de dood van een klasgenootje dat overleed aan een hersentumor, en ik ging haar samen met mama groeten op haar sterfbedje. Wat ik me ben blijven herinneren is dat ze een verpleegsterskapje droeg en dat ze er zo mooi en sereen bij lag. Ik hield er zeker geen trauma aan over.

Voor kinderen hoort de dood evenzeer bij het leven als voor volwassenen, maar we worden er niet graag aan herinnerd omdat het voor eeuwig is, voor altijd, evenals de pijn van het afscheid.

Therese Geenens, Aalst

Negenenveertig jaar geleden had mijn broer een ongeval met de fiets.

Dorpsdokter erbij, laten rusten, geen probleem. 's Morgens om halfzeven dood in bed, vijf jaar. Ik was drie, maar ik herinner me het nog zo goed. Toen bleef hij thuis opgebaard, alle rolluiken dicht, kruis naast de voordeur en familie af en aan. Later bij het sterven van schoonvader, vader, schoonmoeder (in die volgorde) was ik blij met die ervaring. Zij gingen in de jaren negentig.

Steeds waren er (schoon-)broers of zussen die daar niet wilden bij zijn. Bang voor de dood.

Als men kinderen vertrouwd maakt met de dood, zonder het kapot te relativieren, werkt dat heilzaam.

Wij hier in dit rijke Westen schrikken op bij slecht nieuws, maar waarom denk je dat die mensen in bijvoorbeeld Afrika de moed nooit verliezen? Zij worden van

jongs af aan geconfronteerd met de dood en weten hoe ermee om te gaan (ik heb het hier niet over oorlogsgebied, want dat zijn trauma's).

Bedankt, hart gelucht.

Naam en adres bekend bij de redactie

Kinderen zijn nooit gestopt met vragen stellen, ook over de dood, alleen is het aan de volwassenen om op de gepaste manier erop te reageren. Het heeft geen zin om allerlei constructies op te zetten in de hoop dat de kinderen het zouden begrijpen, want voor de meesten is het toch erg abstract. Hou het simpel, zou ik zeggen. Het wordt natuurlijk wel gemakkelijker als men tot een of ander geloof behoort, maar dat is in mijn ogen het probleem verschuiven naar de toekomst, want vroeg of laat wordt het kind volwassen en wordt een begrip minder abstract. Ik neem aan dat men het dan kan gaan ontrafelen.

Het gemis van de overledene brengt heel wat gevoelens mee. Het initiatief van de Nederlandse juf lijkt me heilzaam voor beide partijen. De kinderen en de juf leren op een actieve, speelse manier om te gaan met de dood.

Inderdaad, op maatschappelijk vlak merken we dat wat betreft de rituelen rond een begrafenis mensen meer kiezen voor een persoonlijkere invulling.

Wilfried Rentmeesters, via onze website

Beste Yves, wat deed het 'deugd', jouw reactie. Volkomen terecht gevoel.

Ik was werkelijk geschokt, te meer omdat die reactie van een degelijk gevormde therapeut kwam, Manu Keirse, maar wat bezielt hem nu, dat vind ik over de grens van het toelaatbare.

Misschien kan dat in Nederland, maar ik was blij me te kunnen aansluiten bij onze Belgische therapeute Marijke Bisschop. Zij krijgt ook mijn volledige steun. Dus, mijnheer Desmet, mevrouw Bisschop, hartelijk dank voor uw gevoel, dat ik deel.

Hilde Verhoogen, Kortenbergh

Wat daar in Nederland gedaan wordt door kindjes uit de iederwijsschool vind ik net een mooie vorm van progressiviteit. Al eeuwen wordt een overlijden in het vakje van taboe en verdringing gestoken, en zeker voor de kinderen, die vaak het nieuws maar vluchtig te horen krijgen. Een kind is speels, puur, creatief en spontaan, en door zo een kist te bouwen speel je prima in op hun noden, op hun

kind-zijn. Met een lach en een traan wordt samen gewerkt aan een afscheid van een dierbare juf (de gezichtjes op de foto spraken boekdelen). Is het niet mooi om zoiets te zien? Laat de lach en de traan van het kind gewoon die van het kind zijn en niet iets wat door ons wordt opgedrongen. Laten we gewoon ons vastgeroeste, katholieke idee over rouwen aan de kant schuiven en openstaan voor nieuwe gepaste vormen voor elk individu, ongeacht zijn leeftijd. Als progressieve Belg kun je dat initiatief alleen maar toejuichen.

David Bombeeck, Aalst

Als vijfjarige werd ik geconfronteerd met mijn overleden grootvader. Ik herinner mij hoe mijn oudere broers het oneens waren over wat ze mij moesten vertellen: bompa slaapt of bompa is dood. Die ervaring heeft in mijn kinderbrein een associatie van slapen en sterven doen ontstaan die me tot op volwassen leeftijd parten heeft gespeeld.

Het gebeuren met die kist in Someren lijkt me zeer positief, voor zover de betrokken kinderen niet in de war gebracht worden door de media-aandacht. Wees openhartig tegen kinderen om hen duidelijkheid te geven en een kans tot rouwverwerking op hun niveau. Maar stel kinderen vooral niet te veel vragen op het vlak waarop wij zelf geen antwoorden hebben.

Naam en adres bekend bij de redactie

Ik vind het een zeer goede manier om de kinderen aan de dood van de juf te laten wennen. Ze zal rusten in de kist die zij samen gemaakt hebben, waar ze samen in gespeeld hebben.

Het onderscheid tussen het resultaat van een vliegenmepper en de dood van van een medemens is enkel het taboe dat wij onze kinderen meegeven. Persoonlijk heb ik het veel moeilijker met een oplossing te vinden om aan onze drieënhalfjarige tweeling uit te leggen waarom nonkel en tante uit elkaar gaan dan om ze te laten wennen aan de dood.

Een halfjaar geleden zagen ze op tv de begrafenis van de meisjes uit Luik, die rustten in hun witte kistjes. Als we over de dood praten, weliswaar meestal de dood van een vlieg of een spin, hebben onze meisjes het daar soms nog over, ongeremd.

Hun fantasie sleept hen dan soms mee wanneer wij zeggen dat ze nooit onze hand mogen loslaten als we de straat oversteken. "Dat is gevaarlijk, ja, want dan kan er een auto komen en dan ben ik dood en lig ik in een wit kistje. En mijn zus en mijn mama en mijn papa zullen dan wenen."

De enigen die door hun redenering gechoqueerd zijn, zijn wij, de ouders, omdat wij geleerd hebben bang te zijn om te sterven.

Ik ben er dan ook van overtuigd dat trauma's in verband met de dood door het taboe errond gecreëerd worden.

Tom De Roover, Deinze

Yves Desmet vraagt zich af of kinderen die aan de kist van hun terminaal zieke juf timmeren een aanzet kunnen zijn om een taboe te doorbreken, om op een meer onbevangen manier om te gaan met de dood. Mij doet het eerst denken aan Jotie T'Hooft, die op zijn schrijftafel een schedel had staan en de foto's van opgebaarde familieleden. Daarna roept het bericht ook beelden op van de Dag van de doden in Mexico, waar vrolijk gefeest wordt in skelettenpakjes bij snoepkramen met schedels van marsepein. De dood gaat er gekleed in het levenslustige wit en niet in het macabere zwart zoals bij ons. Wij zullen echter met onze voorgeschiedenis nooit Mexicanen worden en de decadente obsessies laten we over aan de dichters. Waar het op aankomt, is het doorbreken van een taboe omdat dat beangstigend werkt, en angst verlamt het denken. Maar dan moet je ingaan tegen de dominante trend van deze tijd: de cultus van de eeuwige jeugd, zeer letterlijk wil iedereen een eeuw oud worden met de conditie van een jeugdig lichaam. Aftakeling, en uiteindelijk de dood, is iets voor losers.

Staf De Wilde, De Haan

Publicatiedatum : **2007-01-18**

Sectie : **Opiniemakers**